

**Francisci De Fargna Civitatis Plebis Patrii Philosophiæ,
Sacræ Theologiæ, ac J. U. Doctoris ... Commentaria In
singulos Canones De Jurepatronatus**

Qui sparsim tam intrà, quàm extra corpus Juris Canonici vagantur ...

Fargna, Francesco de

Romæ, MDCCXVIII

Casus V. Argumentum. Donatio Jurispatronatus facta à Sene an, & quando
sustineatur, & an in donatione Jurispatronatus requirantur solemnitates
statutariæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72203)

Compatrono, aut Ecclesiæ, seu loco pio, & deinde superveniret consensus, aut confirmatio Ordinarii, iste consensus superventus retrahitur non posset ad diem primæ donationis in præjudicium compatroni, aut Loci pii secundi Donatarii, quibus statim acquisitum fuisset jus, sed sustineretur secunda donatio in præjudicium primæ, ut in terminis secundæ donationis favore compatroni testantur *Roeb. de Curt. de jurepat. verb. ipse, velis num. 36. in fin. Lambertin. eodem tract. lib. 1. par. 2. quest. 1. art. 17. num. 10. & art. 19. Rot. decis. 463. num. 5. & seqq. coram Duran. & decis. 277. num. 13. coram Bich., & decis. 306. num. 7. par. 11. rec.* Et in terminis secundæ donationis favore Ecclesiæ, aut loci pii tventur *Tondut. quest. benef. cap. 54. num. 14. & seq. tom. 1. Capon. discept. 22. num. 12. tom. 1. Duran. dicta decis. 463. num. 7. & seq.* Sic etiam si Patronus donator, aut ejus hæres iterum donaret ante confirmationem Ordinarii alteri juspatronatus, & ista secunda donatio esset confirmata ab Ordinario; Aut si transferret juspatronatus in hæredem cum generali successione, & deinde accederet confirmatio primæ donationis, hæc retrahitur non posset in præjudicium secundi donatarii, aut hæredis, juxta *Abb. quest. 5. num. 5. Lambertin. de jurepat. lib. 1. par. 2. quest. 1. art. 17. num. 10. & 16. Rodulphin. alleg. 31. num. 4. & seq. Carol. Anton. de Luc. ad Gratian. discept. 303. nu. 8. & seq. Barbof. de offic. & potest. Episcopi par. 3. alleg. 70. num. 21. Rot. dec. 277. n. 13. coram Bich.*

Hic tamen notandum venit supradicta procedere in jurepatronatus Beneficii Ecclesiastici; non verò in jurepatronatus, seu jure nominandi ad Cappellanas mere laicales, seu legata pia; quoniam juspatronatus, seu jus nominandi ad hujusmodi Cappellanas, aut ad alia legata pia validè alienari, transferri, & donari potest cuicumque personæ absque consensu, & actoritate Ordinarii; quia Canones isti loquuntur solum de jurepatronatus Beneficiorum Ecclesiasticorum, non verò de jurepatronatus similibus Legatorum, ut animadvertit *Card. de Luc. de jurepat. disc. 53. num. 2.* Procedere etiam in jurepatronatus mere laicali; non verò in jurepatronatus Ecclesiastico; Quia ad va-

Pars II.

22 liditatem donationis, & alienationis jurispatronatus Ecclesiastici favore cuiuscumque personæ sive Laicæ, sive Ecclesiasticæ, sive Compatronæ, sive omnino extraneæ hodie non sufficit consensus Ordinarii, sed requiritur Beneplacitum Apostolicum juxta *Extravag. ambitiosa de reb. Eccles. non alienan. & docent Turricell. de reb. Eccles. non alienan. cap. 8. num. 13. Rot. decis. 1312. coram Seraph. & dec. 191. num. 8. par. 5. & decis. 129. num. 16. par. 7. recent. & decis. 533. num. 15. coram Emerix jun. & notavi superius Part. I. Can. VII. Caf. Unic. num. 8.*

ARGUMENTUM.

Donatio Jurispatronatus facta à Sene, an, & quando sustineatur, & an in donatione Jurispatronatus requirantur solemnitates statutarie?

SUMMARIUM.

- 1 Senes equiparantur pueris, & dicuntur repuerescere; sed quomodo hoc procedat? Vide num. 7.
- 2 Donatio jurispatronatus facta ad preces Donatarii an sit simoniaca? & n. 13.
- 3 Donatio jurispatronatus non servatis solemnitatibus statutariis an sustineatur? & num. 14.
- 4 Patronus senex potest validè donare juspatronatus.
- 5 Non omnis senectus causat nullitatem donationis.
- 6 In dubio quo quisque senior est, eo præsumitur prudentior.
- 8 Prætendens nullam donationem jurispatronatus ob senectutem Patroni, tenetur concludentissimè probare de tempore donationis Patronum senem habuisse illam speciem imbecillitatis, & levitatis judicii, quæ causat insufficientiam, & defectum mentis. Amplia ut num. 10.
- 9 Quilibet etiam si sit centum annorum præsumitur esse sana mentis.
- 10 Ex quibus conjecturis excludatur imbecillitas, & levitas mentis in Patrono sene.
- 11 Preces non important dolum, & machinationem, neque arctant liberam voluntatem disponentis.
- 12 Senes non faciliè dolis, & artibus decipiuntur.

Q 9

Sta-

15 *Statuta Laicorum nequeunt comprehendere res spiritualitati annexas, nisi sint confirmata à Sede Apostolica. Intellige ut ibi.*

CASUS V.

GRavi, ac ferè decrepita senectute laborans quidam Patronus donavit donatione irrevocabili inter vivos, mediante publico Instrumento coram Testibus, & Notario, Juspatronatus Beneficii Apinguis, ejus amico benemerito roganti, & precibus petenti hanc donationem, absque tamen decreto Judicis sæcularis, requisito in donationibus à Statuto municipalis. Defuncto eodem Patrono, ejus hæres universalis impugnavit hanc donationem tamquam nullam, prætendens excludere Donatarium, qui intendebat præsentare proprium filium, à præsentatione novi Rectoris dicti Beneficii nuper vacati. Hinc quæro an revera hæc donatio Juspatronatus sit valida, & sustineri possit?

1. Quod non sit valida suadere videntur quamplures circumstantiæ; Et prima, quia videtur carere consensu Donantis: fuit namque facta à Patrono senes, & ferè decrepito, & sic non maturo consilio, & animi certa determinatione, & cognitione, sed levitate, & imbecillitate intellectus processit, dum homo in eo statu gravis, ac ferè decrepitæ senectutis, videtur se nescire, non habere neque velle, neque nolle, & repuerascere, seu pueris omnino æquiparari, ut notat *Textus in cap. Tanta dist. 86. ibi-- Senes dicti sunt, quia se nesciunt, delirant enim per nimiam aetatem, quidam tamen senes dictum putant à sensus diminutione, eo quia jam præ vetustate desipiunt, Physici enim dicunt puerorum, & senum aetates convenire: & animadvertunt Tiraquell. de penis temperan. aut remitten. caus. 8. num. 3. & seqq. Andreol. controuv. 89. num. 1. tom. 1. Gratian. discept. 506. nu. 20. & seq. Oddus de rest. in integr. par. 2. q. 80. nu. 110. Donad. de renunciat. cap. 31. n. 15. & 18. tom. 2. Unde sicuti donatio facta à puero de per se ob imbecillitatem intellectus dicitur nulla, ita ob eandem rationem nulla existimari debet donatio Juspatronatus facta à senes.*

Præterea idem Patronus senex devenit ad hanc donationem non motu proprio,

sed precibus ipsius amici donatarii inductus, ex quo duo sequi videntur. Primò, quod ipse Donator non liberè consensum donationi præstiterit, sed dolo, fraude, ac malis artibus fuerit à donatario seductus, ut sic iste præsentare posset proprium filium ad Beneficium pingue. Secundò,

2. quod hæc donatio Juspatronatus sit simoniaca, utpote facta à Patrono intuitu rei temporalis, nimirum intuitu precum donatarii, ex superiùs deductis *Can. XII. & XIII. Cas. VIII. num. 1.*

3. Altera autem circumstantia eandem insubsistentiam hujusmodi donationis suadens est; quia Patronus donavit Juspatronatus absque decreto Judicis omnino requisito in donationibus à Statuto municipalis; Unde cum à dispositione Statuti non liceat recedere, *Palm. allegat. 262. num. 4. tom. 3. donatio hæc Juspatronatus facta à Patrono non servata forma à dicto Statuto præscripta videtur nulla, iuxta Card. de Luc. de donat. disc. 18. n. 1., & disc. 21. n. 3. Francisc. Palma consult. 24. num. 14. Rot. decis. 410. num. 2. par. 2. decis. 293. num. 1. par. 4. tom. 1. rec. & in Nucerina Donationis 12. Decembris 1710. S. Præsupposita coram R.P.D. Aldrovando.*

4. At his omnibus motivis, & circumstantiis posthabitis pro validitate, & subsistentia supradictæ donationis censeo respondendum: Jus namque patronatus hujusmodi numerabatur inter bona Patroni, & ab eo jure proprio possidebatur, unde poterat iste validè in proprium amicum titulo donationis illud transferre; Cum licitum sit unicuique non solum extraneo, verum etiam penitus ignoto rem propriam donare. *Samin. controuv. 143. n. 1. & seqq. Rot. dec. 191. num. 5. coram Dunozzet. jun., & in Nullius, seu Sublacen. Donationis 26. Junii 1711. S. Cum enim coram R.P.D. Lancetta.*

5. Neque validitati hujus donationis opponi valet senectus Patroni donantis, quoniam non omnis senectus est impedimentum, quo minus, quis possit validè donare, sed illa solum, quæ est unita cum hebetudine mentis, & levitate, seu infirmitate judicii, ad *Text. in l. Senectus 16. Cod. de donat. ibi-- Senectus ad donationem faciendam sola non est impedimentum-- Andreol. controuv. 89. num. 3. Antonell. de tempor. legal. lib. 2. cap. 14. num. 5. Merlin. Pignat-*

Pignattell. cent. 2. cap. 52. num. 11. Rota dec. 191. nu. 2., & seqq. coram Dunozzet. sen., & in Albanen. Donationis 9. Martii 1711. S. Quippe coram R. P. D. Aldrovando; Ad eòque ex eo præcisè, quòd Patronus donaverit proprio amico suum. Juspatronatus in statu gravis senectutis, deduci nequit donationem carere consensu necessario pro ejus validitate, immo potius ex hoc argui debet ipsam fuisse factam saniori consilio, maturitate, ac prudentia, cum in senibus reperitur major prudentia, & intellectus, quàm in juvenibus, & in dubio, quo quisque senior est, eo præsumitur prudentior, & animi virtutibus superior, dum senectus ætate fit doctior, usu tritior, processu temporis sapientior, ut testantur Job. 12. ibi -- In antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia -- & Ecclesiasticus 25. ibi -- Quam speciosum caniciei judicium, quam speciosa veteranis sapientia, & gloriosus intellectus, & consilium -- & est Textus in cap. Porro dist. 84. ibi -- Unde, & in proverbii dicitur, Gloria senum canicies, hæc vero canicies sapientiam designat, de qua scriptum est canicies hominum prudentia est: Tiraquell. de jure primogenit. in præfat. num. 89.

7 Hinc auctoritates superius in contrarium allatæ S. Quod asserentes senes equiparari pueris, & repuerascere, procedunt in senectute non simplici, sed unita cum hebetudine mentis, & imbecillitate judicii, quæ sensum abstulit, juxta *Glos. in d. l. Senectus Cod. de donat. verb. sola, Merlin. Pignattell. cent. 2. cap. 52. nu. 23. Gratian. discept. 506. num. 23., & seqq. Odd. de restitution. in integr. par. 2. quest. 80. num. 110.*

8 Hæres igitur dicti Patroni defuncti, qui prætendit nullam hanc donationem jurispatronatus ex defectu consensus, & excludere donatarium à præsentatione novi Rectoris, durum onus habet probare per exactas, & concludentissimas probationes Patronum senem habuisse illam speciem imbecillitatis, & levitatis judicii, quæ causat insufficientiam, & defectum mentis, dum ad effectum, ut quis dicatur incapax donandi, & disponendi de rebus suis non sufficit quæcumque levitas, & imbecillitas judicii usum rationi non adimens, & quidem probare de

Pars II.

bet habuisse dictam speciem imbecillitatis de tempore donationis, aliàs nihil prodesset si solum per alicujus temporis intervallum constaret de imbecillitate mentis, ac judicii levitate ejusdem Patroni donantis; eodem modo, quo prætendens nullam donationem jurispatronatus ob furorem, & dementia Patroni donantis tenetur probare de tempore donationis illam speciem furoris, & dementia, quæ profus tollit usum rationis, ad *Text. in l. 2. ff. de testam. Menoch. consil. 683. num. 12. & 15. Mansf. consult. 29. nu. 31. Rub. de testam. cap. 13. num. 93. & seqq. Caren. resol. 171. num. 14. Antunez de donat. Reg. lib. 3. cap. 15. num. 25. Rota decis. 256. num. 5. & seqq. coram Buratt., & dec. 191. num. 10. & seqq. coram Dunozzet. sen., & decis. 52. post Albit. de inconstant. in judic. nu. 13., & decis. 366. n. 7. coram Cavaler., & dec. 44. num. 17. coram Ansaldo, & in Albanen. Donationis 9. Martii 1711. S. At non solum, & S. Hæc autem coram R. P. D. Aldrovando.*

Ratio verò quare hæres prætendens nullam hanc donationem ob imbecillitatem, & levitatem judicii Patroni donantis, sit adstrictus ad dictum onus concludentissimæ probationis, est, quia Donatarius dicti Jurispatronatus pro se habet Juris assistentiam, & præsumptionem, juxta quam quilibet etiam si sit centum annorum præsumitur esse sanæ mentis, cum naturale sit quem esse mentis competentem, imbecillum verò, & levem accidentale, juxta *Text. in l. nec codicillos 5. C. de codicillis, Mansf. consult. 29. num. 11. Rot. decis. 13. num. 14. apud de Luc. ad mater. de Testam. & decis. 366. num. 3. coram Cavaler.* Fortius ad dictum onus probationis teneretur, si ultra præsumptionem juris concurrerent circumstantiæ, & conjecturæ excludentes dictam imbecillitatem, & insufficientiam intellectus in dicto Patrono gravi senectute laborante, nimirum si Patronus in eo statu gravis senectutis tam ante, quàm post donationem Jurispatronatus, quamplures gessisset actus solis hominibus sanæ mentis convenientes; ex. gr. si frequentaverit Ecclesias, si confessus fuerit peccata, & susceperit Eucharistiæ Sacramentum; si sanæ mentis fuerit undequaque reputatus, si Notarius de sana mente Patroni testetur,

Qq 2 tur,

tur, vel si adsint Testes, qui deponant tam de tempore donationis, quàm postea Patronum senem fuisse mentis compotem, etiam si adsint in contrarium alii Testes de imbecillitate deponentes, quia plus creditur duobus Testibus de sana, quàm mille de infecta mente deponentibus. Ex his omnibus excluderetur imbecillitas, & defectus iudicii in Patrono, & allegans imbecillitatem eò magis teneretur concludentissimè illam probare. *Jason. conf. 2. num. 10. & seq. lib. 1. Menoch. conf. 683. num. 4. & seq. & præsumpt. 45. nu. 21. lib. 6. Mans. consult. 29. num. 28. 45. & 51. Carren. resol. 171. num. 4. & seqq. Rot. decis. 256. num. 16. coram Buratt. & decis. 52. post Albit. de inconstant. in judic. num. 21. & seq. & decis. 44. num. 18. & 22. coram R.P.D. Ansaldo, & in Nullius, seu Sublacen. donationis 26. Junii 1711. S. Accedunt coram R.P.D. Lancetta.*

- Quòd autem præfitus Patronus de-
nerit ad hanc donationem Jurispatronatus ad preces ipsius amici Donatarii, ex hoc nequit deduci ipsum non liberè, sed dolo, & malis artibus fuisse ad illam induc-
11 tum; quoniam preces, suasiones, & blandæ hortationes de sui natura non important dolum, & machinationem, neque arctant liberam voluntatem dis-
ponentis. *Socin. jun. conf. 144. num. 55. lib. 2. Gratian. discept. 659. num. 4. Card. de Luc. de Testam. disc. 33. num. 23. Cyriac. controuv. 407. num. 93. Palm. alleg. 68. n. 11. Altograd. conf. 5. nu. 66. lib. 1. Rot. dec. 77. num. 3. coram R.P.D. Ansaldo.* Immo at-
12 tenta qualitate personæ donantis, quæ erat senex sanæ mentis potius excluditur quicumque dolo, & machinatio, dum seniores non facilè dolis, & artibus decipiuntur propter multam, longamque rerum experientiam, juxta illud adagium
senex simia non præhenditur laqueo-- relat. à *Tyraquell. de jure primogen. in præfat. num. 92.* Minusque dici valet simoniaca
13 hujusmodi donatio Jurispatronatus facta ad preces Donatarii, siquidem preces etiam porrectæ pro seipso non inducunt simoniam, juxta *Text. in cap. si motu proprio de præben. in 6. Ripa in cap. cum M. Ferrariensis de Constit. num. 30.*
14 Parum etiam meretur attendi altera circumstantia in contrarium allata contra validitatem hujus donationis, nempe,

quòd fuerit facta à Patrono, non servata forma Statuti municipalis requirentis in donationibus decretum Judicis sæcularis; quoniam hodie certi juris est, non requiri solemnitates statutarias in donationibus Jurispatronatus, ut animadvertunt *Lambertin. de jurepatr. par. 1. lib. 2. q. 4. art. 9. num. 7., & expressè Constantin. ad Stat. Urb. annot. 44. art. 6. num. 696. to. 2. pag. mibi 242. ibi-- Vigesimo secundo, non requiruntur solemnitates statutarie in donatione jurispatronatus, ac juris presentandi-- Rot. decis. 707. num. 3. par. 1. recent. ibi-- Non obstat solemnitatis defectus, cum in donatione Judicis decretum, juxta Marchia Constitutionem non intervenerit, dicta enim Constitutio locum non habet in jurepatronatus, sicut neque in alia re spirituali, vel spiritualitati annexa -- Ratio autem*

15 est; quia Statuta Laicorum includere, & comprehendere nequeunt neque personas, neque res Ecclesiasticas, & spirituales, sive spiritualitati annexas, uti est Jurispatronatus, aut jus præsentandi ad Beneficia Ecclesiastica ex defectu potestatis in Laicis quicquam disponendi circa res Ecclesiasticas, aut spirituales, ad *Text. in cap. Ecclesia S. Mariae, & cap. qua in Ecclesiarum de Constit. ibique Abb. num. 2. Fagnan. num. 14. Alexand. de Nevo num. 1. Barbof. num. 2. Gonzal. num. 6. Abb. in cap. cum contingat de jure juran. num. 12. Honded. conf. 20. num. 6. & seqq. tom. 2. Card. de Luc. de donat. disc. 32. num. 6. Palm. alleg. 55. num. 13. tom. 1. Rot. decis. 424. n. 1. coram Seraph. Nisi loquantur de rebus Ecclesiasticis, spiritualibus, aut spiritualitati annexis, & sint confirmata à Sede Apostolica in forma specifica, secus si non sint confirmata à Sede Apostolica, aut sint confirmata, sed loquantur in genere de bonis, & rebus Communitatis, & Civitatis, non verò specificè de rebus spiritualibus, Ecclesiasticis, aut spiritualitati annexis; quia tunc etiam si sint confirmata à Sede Apostolica non comprehenderent, neque extenderentur ad hujusmodi res spirituales, aut spiritualitati annexas, quia confirmatio non extendit Statuta confirmata ad ea, de quibus in ipsis nulla fit mentio. *Honded. d. conf. 20. n. 15. tom. 2. Palm. alleg. 347. n. 12. to. 4. Rot. dec. 429. n. 1. par. 2. rec. & dec. 58. n. 29. & seq. par. 6. rec.**